HD öppnar för domstolsavgörande om underhållsbidrag vid växelvis boende

Jag har i tidigare artikel skrivit om det orättvisa i att förälder med en oförmånlig ekonomisk situation som lever på en lägre ekonomisk standard än den andre föräldern, efter separation/äktenskaps-skillnad, inte i domstol kunnat kräva underhållsbidrag från den andre föräldern för gemensamma barn vid växelvis boende.

Detta har mot bakgrund av lagens regler om underhåll varit svårbegripligt. Av föräldrabalkens 7 kap 1 § framgår nämligen att ”Föräldrarna ska svara för underhåll åt barnet efter vad som är skäligt med hänsyn till barnets behov och föräldrarnas samlade ekonomiska förmåga.”

Med detta lagstadgande kan anses tämligen självklart att båda föräldrar, utifrån sin ekonomiska förmåga, ska betala – och kunna åläggas att betala – bidrag till barnets ekonomiska behov.

Efter separation mellan föräldrar finns ofta en mängd frågor där föräldrar inte är har samsyn. En av dessa är vanligen osämja kring barnens ekonomiska behov, vilka aktiviteter ett barn ska ägna sig åt, kort sagt vad ett barn bör kosta varje månad. I många fall finns inte någon möjlighet för föräldrar att finna enighet kring detta. Även om föräldrar är överens om vilka aktiviteter ett barn ska utöva, är det vanligt att man är oense om fördelningen av kostnaden för denna aktivitet.

Det alternativ den förälder med sämre ekonomiska förutsättningar har att ta till är då att vända sig till domstol och för barnens räkning yrka på att den andre

föräldern förpliktas att erlägga ett månatligt underhållsbidrag för barnet. Underhållsbidraget är beräknat utifrån barnets behov med hänsyn till respektive förälders ekonomiska förmåga. Om en förälders har ett dubbelt så högt ekonomiskt överskott som den andre föräldern, ska denne bidra med dubbelt så mycket till barnets behov i jämförelse med den andre föräldern.

I de fall där barnen efter en separation bor växelvis, varannan vecka, hos respektive förälder har dock tingsrätterna ansett sig förhindrade att pröva yrkandet om underhållsbidrag från den ena föräldern, mot bakgrund av lagens regler på området. Av föräldrabalkens 7 kap. 2 § framgår nämligen att: ”En förälder ska fullgöra sin underhållsskyldighet genom att betala underhållsbidrag till barnet om föräldern:

1) ”Inte har vårdnaden om barnet och inte heller varaktigt bor tillsammans med barnet,”

eller

2) ”har vårdnaden om barnet gemensamt med den andre föräldern men barnet varaktigt bor tillsammans med endast den andre föräldern”.

Därefter framhålles att underhållsbidrag kan fastställas via dom eller avtal.

Av detta stadgande har man dragit slutsatsen att så länge barnet bor varaktigt med båda föräldrar – d v s växelvis hos respektive förälder – kan inte domstolen fastställa att en förälder ska betala underhållsbidrag till den andre. Tingsrätterna har med stöd av lagens regler jämkat ingångna underhållsbidragsavtal till 0 kr så snart barnets boende blivit ett växelvis boende. Allt med hänvisning till lagens regler.

Som jag nämnt i tidigare artikel har detta enligt min uppfattning i många fall lett till tvist om barnen efter

föräldrars separation. Part som inte önskat betala underhåll har yrkat på ett växelvis boende, medan part med sämre ekonomiska förutsättningar har hävdat att det bästa för barnen är att bo mer hos denne så att underhållsbidrag ska utgå.

Högsta domstolen har nu genom meddelande av dom den 19 november 2013 i mål T 3506-12 öppnat vägen för att domstolarna nu ska kunna döma till underhållsbidrag för barn även vid växelvis boende. Det är ett viktigt avgörande som säkert kommer att få stor betydelse i framtiden.

Högsta domstolen meddelade prövningstillstånd i frågan om huruvida 7 kap 6§ föräldrabalken ska kunna tillämpas i förhållande till föräldrarna när barnen bor växelvis hos dem och den ene föräldern har ett större ekonomiskt utrymme än den andre.

Av föräldrabalkens 7 kap 6 § framgår följande:

”Om annan än den som enligt 2 § har att betala underhållsbidrag försummar sin underhållsskyldighet kan rätten ålägga den försumlige att betala underhållsbidrag till barnet”.

Högsta domstolen har i nämnda dom förklarat att när ett barn bor växelvis hos båda föräldrar ska 7 kap 6 § föräldrabalken tillämpas i förhållande till den förälder som har ett större ekonomiskt utrymme än den andre, om barnet inte får det underhåll från föräldern som det har rätt till enligt 7 kap 1 § föräldrabalken.

Högsta domstolen säger att ”även om 7 kap 6 § föräldrabalken ursprungligen inte var avsedd för den situationen att föräldrarna har gemensam vårdnad om barnen och dessa bor växelvis hos föräldrarna, hindrar lydelsen inte att den kan tillämpas på sådana situationer. Högsta domstolen säger också i fråga om innebörden av betydelsen ”försumma” att även en försummelse som är helt klanderfri torde numera kunna omfattas.

Högsta domstolen betonar att ett barn kan göra anspråk på större underhåll ju bättre föräldrarnas ekonomiska förhållanden är samt att barnet ska ha likartad ekonomisk standard som föräldrarna även om dessa inte lever tillsammans. Barnet ska därför ha rätt att leva på en nivå som inte alltför mycket avviker från den standard som den bäst ekonomiskt ställde föräldern har och, vid växelvis boende, inte endast under den tid barnet bor med föräldern.

Att en förälder vid växelvis boende fullgör sin underhållsskyldighet under den tid barnet bor med föräldern utesluter därför inte att föräldern kan anses försumlig i den mening som avses i 7 kap 6 § föräldrabalken, om barnet under den tid det bor hos den andre inte får det underhåll från föräldern som det är berättigat till.

Sammanfattningsvis framgår av Högsta domstolens dom följande:

När ett barn bor växelvis hos båda föräldrar ska den förälder som har ett större ekonomiskt utrymme än den andre, åläggas att betala underhållsbidrag till barnet enligt 7 kap 6 § föräldrabalken, om barnet inte får det underhåll från föräldern som det har rätt till enligt 7 kap 1 § föräldrabalken.

Högsta domstolens dom är banbrytande för den ekonomiska situationen för föräldrar vid växelvis boende. Detta särskilt om barnbidraget i framtiden automatiskt kommer att delas lika vid ett växelvis boende.